

Curs 10

Fundamentele limbajelor de programare

Departamentul de Informatic, FMI, UNIBUC
traian.serbanuta@unibuc.ro

2020-2021

Cuprins

Semantica Small-Step pentru Lambda Calcul

Determinarea tipurilor

- Asociere de tipuri

- Proprietati

- Exemplu

- Implementare în Prolog

Funcii polimorfice

Sintaxa limbajului LAMBDA

BNF

```
e ::= x | n | true | false
    | e + e | e < e | not (e)
    | if e then e else e
    | λx.e | e e
    | let x = e in e
```

Verificarea sintaxei în Prolog

```
exp(Id) :- atom(Id).                % identifier
exp(Lit) :- Lit = true ; Lit = false ; integer(Lit).
exp(E1 + E2) :- exp(E1), exp(E2).    % same for any op
exp(if(E1, E2, E3)) :- exp(E1), exp(E2), exp(E3).
exp(Id -> Exp) :- atom(Id), exp(Exp). % lambda
exp(Exp1 $ Exp2) :- exp(Exp1), exp(Exp2). % application
exp(let(Id, Exp1, Exp2)) :- atom(Id), exp(Exp1), exp(Exp2).
```

Semantica small-step pentru Lambda

- Definite cel mai mic pas de execuție ca o relație de tranziție între expresii dat fiind o stare cu valori pentru variabilele libere

$$\rho \vdash cod \rightarrow cod' \qquad \text{step}(\text{Env}, \text{Cod1}, \text{Cod2})$$

- Execuția se obține ca o succesiune de astfel de tranziții.

Semantica variabilelor

$$\rho \vdash x \rightarrow v \quad \text{dac } \rho(x) = v$$

Prolog

```
step(Env, X, V) :- atom(X), get(Env, X, V).
```

Semantica expresiilor aritmetice

- Semantica adunării a două expresii aritmetice

$$\langle i_1 + i_2, \sigma \rangle \rightarrow \langle i, \sigma \rangle \quad \text{dac } i = i_1 + i_2$$

$$\frac{\langle a_1, \sigma \rangle \rightarrow \langle a'_1, \sigma' \rangle}{\langle a_1 + a_2, \sigma \rangle \rightarrow \langle a'_1 + a_2, \sigma' \rangle} \qquad \frac{\langle a_2, \sigma \rangle \rightarrow \langle a'_2, \sigma' \rangle}{\langle a_1 + a_2, \sigma \rangle \rightarrow \langle a_1 + a'_2, \sigma' \rangle}$$

- Pentru alți operatori (aritmetici, de comparație, booleani, condiționali)
 - Similar cu regulile din IMP

Prolog

```
step(_, I1 + I2, I):- integer(I1),integer(I2),  
                      I is I1 + I2.
```

```
step(Env, AE + AE1, AE + AE2):- step(Env, AE1, AE2).
```

```
step(Env, AE1 + AE, AE2 + AE):- step(Env, AE1, AE2).
```

Semantica λ -abstraciei

$$\rho \vdash \lambda x.e \rightarrow \text{closure}(x, e, \rho)$$

λ -abstracia se evalueaz la o valoare special numit closure care captureaz valorile curente ale variabilelor pentru a se putea executa în acest mediu atunci când va fi aplicat.

Prolog

```
step(Env, X -> E, closure(X, E, Env)).
```

Semantica construcției `let`

$$\rho \vdash \text{let } x = e_1 \text{ in } e_2 \rightarrow (\lambda x. e_2) e_1$$

A îi da lui x valoarea lui e_1 în e_2 este același lucru cu a aplica funcția de x cu corpul e_2 expresiei e_1 .

Prolog

```
step(_, let(X, E1, E2), (X -> E2) $ E1).
```


Semantica operatorului de aplicare

$$\frac{\rho_e[v/x] \vdash e \rightarrow e'}{\rho \vdash \text{closure}(x, e, \rho_e) v \rightarrow \text{closure}(x, e', \rho_e) v} \quad \text{dac } v \text{ valoare}$$

$$\rho \vdash \text{closure}(x, v, \rho_e) e \rightarrow v \quad \text{dac } v \text{ valoare}$$

$$\frac{\rho \vdash e_1 \rightarrow e'_1}{\rho \vdash e_1 \ e_2 \rightarrow e'_1 \ e_2} \quad \frac{\rho \vdash e_2 \rightarrow e'_2}{\rho \vdash e_1 \ e_2 \rightarrow e_1 \ e'_2}$$

Prolog

```
step(Env, E $ E1, E $ E2) :- step(Env, E1, E2).
step(Env, E1 $ E, E2 $ E) :- step(Env, E1, E2).
step(Env, closure(X, E, EnvE) $ V, Result) :-
    \+ step(Env, V, _),
    set(EnvE, X, V, EnvEX),
    step(EnvEX, E, E1)
-> Result = closure(X, E1, EnvE) $ V
;   Result = E.
```

Problem: Sintaxa este prea permisiv

Problem: Multi termeni acceptai de sintax nu pot fi evaluai

- ▶ $2 (\text{fun}(x) \rightarrow x)$
- ▶ $(\text{fun}(x) \rightarrow x) + 1$
- ▶ $(\text{fun}(x) \rightarrow x + 1) (\text{fun}(x) \rightarrow x)$

Problem: Sintaxa este prea permisiv

Problem: Multi termeni acceptai de syntax nu pot fi evaluai

- ▶ $2 \text{ (fun}(x) \rightarrow x)$ — expresia din stânga aplicaiei trebuie s reprezinte o funcie
- ▶ $\text{(fun}(x) \rightarrow x) + 1$ — adunm funcii cu numere
- ▶ $\text{(fun}(x) \rightarrow x + 1) \text{ (fun}(x) \rightarrow x)$ — pot face o reducie, dar tot nu pot evalua

Soluie: Identificarea (precis) a programelor corecte

- ▶ Definim tipuri pentru fragmente de program corecte (e.g., int, bool)
- ▶ Definim (recursiv) o relaie care s lege fragmente de program de tipurile asociate

$((\text{fun}(x) \rightarrow x + 1) ((\text{fun}(x) \rightarrow x) 3)) : \text{int}$

Relaia de asociere de tipuri

Definim (recursiv) o relaie de forma $\Gamma \vdash e : \tau$, unde

- ▶ τ este un tip

$\tau ::= \text{int}$ [întregi]
| bool [valori de adevr]
| $\tau \rightarrow \tau$ [funcii]
| a [variabile de tip]

- ▶ e este un termen (potenial cu variabile libere)
- ▶ Γ este **mediul de tipuri**, o funcie parial finit care asociaz tipuri variabilelor (libere ale lui e)
- ▶ Variabilele de tip sunt folosite pentru a indica polimorfismul

Cum citim $\Gamma \vdash e : \tau$?

Dac variabila x are tipul $\Gamma(x)$ pentru orice $x \in \text{dom}(\Gamma)$, atunci termenul e are tipul τ .

Axiome

(:VAR) $\Gamma \vdash x : \tau \quad \text{dac } \Gamma(x) = \tau$

(:INT) $\Gamma \vdash n : \text{int} \quad \text{dac } n \in \text{intreg}$

(:BOOL) $\Gamma \vdash b : \text{bool} \quad \text{dac } b = \text{true} \text{ or } b = \text{false}$

Expresii

$$(:\text{IOP}) \quad \frac{\Gamma \vdash e_1 : \text{int} \quad \Gamma \vdash e_2 : \text{int}}{\Gamma \vdash e_1 \text{ o } e_2 : \text{int}} \quad \text{dac } o \in \{+, -, *, /\}$$

$$(:\text{COP}) \quad \frac{\Gamma \vdash e_1 : \text{int} \quad \Gamma \vdash e_2 : \text{int}}{\Gamma \vdash e_1 \text{ o } e_2 : \text{bool}} \quad \text{dac } o \in \{\leq, \geq, <, >, =\}$$

$$(:\text{BOP}) \quad \frac{\Gamma \vdash e_1 : \text{bool} \quad \Gamma \vdash e_2 : \text{bool}}{\Gamma \vdash e_1 \text{ o } e_2 : \text{bool}} \quad \text{dac } o \in \{\text{and, or}\}$$

$$(:\text{IF}) \quad \frac{\Gamma \vdash e_b : \text{bool} \quad \Gamma \vdash e_1 : \tau \quad \Gamma \vdash e_2 : \tau}{\Gamma \vdash \text{if } e_b \text{ then } e_1 \text{ else } e_2 : \tau}$$

Fragmentul funcțional

$$(\text{:FN}) \quad \frac{\Gamma' \vdash e : \tau'}{\Gamma \vdash \text{fun}(x) \rightarrow e : \tau \rightarrow \tau'} \quad \text{dac } \Gamma' = \Gamma[x \mapsto \tau]$$

$$(\text{:APP}) \quad \frac{\Gamma \vdash e_1 : \tau' \rightarrow \tau \quad \Gamma \vdash e_2 : \tau'}{\Gamma \vdash e_1 \ e_2 : \tau}$$

Programe în execuție

Problem:

- ▶ În timpul execuției programul conține valori de tip closure
- ▶ Care este tipul lor?

Soluție

- ▶ Adugăm regula ($:\text{CL}$)
$$\frac{\Gamma_\rho \vdash \lambda x.e : \tau}{\Gamma \vdash \text{closure}(x, e, \rho) : \tau} \quad \text{unde}$$
- ▶ Mediul de tipuri Γ_ρ asociat unui mediu de execuție ρ satisface:
 - ▶ $\text{Dom}(\Gamma_\rho) = \text{Dom}(\rho)$
 - ▶ Pentru orice variabil $x \in \text{Dom}(\rho)$, există τ tip și v valoare astfel încât $\Gamma_\rho(x) = \tau, \rho(x) = v$ și $\vdash v : \tau$

Proprietăți

ale sistemului de tipuri pentru limbajul fun-IMP

Theorem (Proprietatea de a progresa)

Dacă $\Gamma_\rho \vdash e : \tau$ atunci e este valoare sau e poate progresa în ρ : există e' astfel încât $\rho \vdash e \rightarrow e'$.

Theorem (Proprietatea de conservare a tipului)

Dacă $\Gamma_\rho \vdash e : \tau$ și $\rho \vdash e \rightarrow e'$, atunci $\Gamma'_\rho \vdash e' : \tau$.

Theorem (Siguran—programele bine formate nu se împotmolesc)

Dacă $\Gamma_\rho \vdash e : \tau$ și $\rho \vdash e \longrightarrow^ e'$, atunci e' este valoare sau există e'' , astfel încât $\rho \vdash e' \rightarrow e''$.*

Probleme computaionale

Verificarea tipului

Date fiind Γ , e i τ , verificai dac $\Gamma \vdash e : \tau$.

Determinarea (inferarea) tipului

Date fiind Γ i e , gsii (sau artai ce nu exist) un τ astfel încât $\Gamma \vdash e : \tau$.

- ▶ A doua problem e mai grea în general decât prima
- ▶ Algoritmi de inferare a tipurilor
 - ▶ Colectează constrângeri asupra tipului
 - ▶ Folosesc metode de rezolvare a constrângerilor (programare logic)

Probleme computaionale

Proprietăți

Theorem (Determinarea tipului este decidabil)

Date fiind Γ și e , poate fi găsit (sau demonstrat că nu există) un τ astfel încât $\Gamma \vdash e : \tau$.

Theorem (Verificarea tipului este decidabil)

Date fiind Γ , e și τ , problema $\Gamma \vdash e : \tau$ este decidabilă.

Theorem (Unicitatea tipului)

Dacă $\Gamma \vdash e : \tau$ și $\Gamma \vdash e : \tau'$, atunci $\tau = \tau'$.

Exemplu

Care este tipul expresiei urmatoare (dac are)

$\lambda x.\lambda y.\lambda z. \text{ if } y = 0 \text{ then } z \text{ else } x/y$

Aplicm regula

(:FN) $\frac{\Gamma' \vdash e : \tau'}{\Gamma \vdash \text{fun}(x) \rightarrow e : \tau \rightarrow \tau'} \quad \text{dac } \Gamma' = \Gamma[x \mapsto \tau]$

$\vdash \lambda x.\lambda y.\lambda z. \text{ if } y = 0 \text{ then } z \text{ else } x/y : t_x \rightarrow t$ dac

$x \mapsto t_x \vdash \lambda y.\lambda z. \text{ if } y = 0 \text{ then } z \text{ else } x/y : t$

Exemplu

Care este tipul expresiei urmatoare (dac are)

$\lambda x. \lambda y. \lambda z. \text{ if } y = 0 \text{ then } z \text{ else } x/y$

Aplicm regula

(:FN) $\frac{\Gamma' \vdash e : \tau'}{\Gamma \vdash \text{fun}(x) \rightarrow e : \tau \rightarrow \tau'} \quad \text{dac } \Gamma' = \Gamma[x \mapsto \tau]$

$\vdash \lambda x. \lambda y. \lambda z. \text{ if } y = 0 \text{ then } z \text{ else } x/y : t_x \rightarrow t$ dac

$x \mapsto t_x \vdash \lambda y. \lambda z. \text{ if } y = 0 \text{ then } z \text{ else } x/y : t$

Mai departe: $x \mapsto t_x \vdash \lambda y. \lambda z. \text{ if } y = 0 \text{ then } z \text{ else } x/y : t_y \rightarrow t_0$ dac

$x \mapsto t_x, y \mapsto t_y \vdash \lambda z. \text{ if } y = 0 \text{ then } z \text{ else } x/y : t_0$ i, de mai sus,

$t = t_y \rightarrow t_0$

Exemplu

Care este tipul expresiei urmatoare (dac are)

$\lambda x.\lambda y.\lambda z. \text{ if } y = 0 \text{ then } z \text{ else } x/y$

Aplicm regula

(:FN) $\frac{\Gamma' \vdash e : \tau'}{\Gamma \vdash \text{fun}(x) \rightarrow e : \tau \rightarrow \tau'} \quad \text{dac } \Gamma' = \Gamma[x \mapsto \tau]$

$\vdash \lambda x.\lambda y.\lambda z. \text{ if } y = 0 \text{ then } z \text{ else } x/y : t_x \rightarrow t$ dac

$x \mapsto t_x \vdash \lambda y.\lambda z. \text{ if } y = 0 \text{ then } z \text{ else } x/y : t$

Mai departe: $x \mapsto t_x \vdash \lambda y.\lambda z. \text{ if } y = 0 \text{ then } z \text{ else } x/y : t_y \rightarrow t_0$ dac

$x \mapsto t_x, y \mapsto t_y \vdash \lambda z. \text{ if } y = 0 \text{ then } z \text{ else } x/y : t_0$ i, de mai sus,

$t = t_y \rightarrow t_0$

Mai departe: $x \mapsto t_x, y \mapsto t_y \vdash \lambda z. \text{ if } y = 0 \text{ then } z \text{ else } x/y : t_z \rightarrow t_1$

dac $x \mapsto t_x, y \mapsto t_y, z \mapsto t_z \vdash \text{ if } y = 0 \text{ then } z \text{ else } x/y : t_1$ i, de mai sus,

$t_0 = t_z \rightarrow t_1$

Exemplu

Unde suntem

$\vdash \lambda x. \lambda y. \lambda z. \text{if } y = 0 \text{ then } z \text{ else } x/y : t_x \rightarrow t \text{ dac}$

$x \mapsto t_x, y \mapsto t_y, z \mapsto t_z \vdash \text{if } y = 0 \text{ then } z \text{ else } x/y : t_1 \mid t_0 = t_z \rightarrow t_1,$
 $t = t_y \rightarrow t_0.$

Aplicăm regula (if)
$$\frac{\Gamma \vdash e_b : \text{bool} \quad \Gamma \vdash e_1 : \tau \quad \Gamma \vdash e_2 : \tau}{\Gamma \vdash \text{if } e_b \text{ then } e_1 \text{ else } e_2 : \tau}$$

$x \mapsto t_x, y \mapsto t_y, z \mapsto t_z \vdash \text{if } y = 0 \text{ then } z \text{ else } x/y : t_1 \text{ dac}$

$x \mapsto t_x, y \mapsto t_y, z \mapsto t_z \vdash y = 0 : \text{bool} \mid x \mapsto t_x, y \mapsto t_y, z \mapsto t_z \vdash z : t_1 \mid$

$x \mapsto t_x, y \mapsto t_y, z \mapsto t_z \vdash x/y : t_1$

Exemplu

Aplicm regula

(:COP) $\frac{\Gamma \vdash e_1 : int \quad \Gamma \vdash e_2 : int}{\Gamma \vdash e_1 \ o \ e_2 : bool}$ *dac* $o \in \{\leq, \geq, <, >, =\}$

$x \mapsto t_x, y \mapsto t_y, z \mapsto t_z \vdash y = 0 : bool$ *dac*

$x \mapsto t_x, y \mapsto t_y, z \mapsto t_z \vdash y : int$ *i* $x \mapsto t_x, y \mapsto t_y, z \mapsto t_z \vdash 0 : int$

Aplicm regula (:INT) $\Gamma \vdash n : int$ *dac* n întreg

$x \mapsto t_x, y \mapsto t_y, z \mapsto t_z \vdash 0 : int$ este adevrat

Aplicm regula

(:IOP) $\frac{\Gamma \vdash e_1 : int \quad \Gamma \vdash e_2 : int}{\Gamma \vdash e_1 \ o \ e_2 : int}$ *dac* $o \in \{+, -, *, /\}$

$x \mapsto t_x, y \mapsto t_y, z \mapsto t_z \vdash x/y : int$ *dac*

$x \mapsto t_x, y \mapsto t_y, z \mapsto t_z \vdash x : int$ *i* $x \mapsto t_x, y \mapsto t_y, z \mapsto t_z \vdash y : int$

i, de mai sus, $t_1 = int$

Exemplu

Recapitulm

$\vdash \lambda x. \lambda y. \lambda z. \text{if } y = 0 \text{ then } z \text{ else } x/y : t_x \rightarrow t$ dac

$x \mapsto t_x, y \mapsto t_y, z \mapsto t_z \vdash y : \text{int}$ i $x \mapsto t_x, y \mapsto t_y, z \mapsto t_z \vdash z : t_1$
 $x \mapsto t_x, y \mapsto t_y, z \mapsto t_z \vdash x : \text{int}$ i $x \mapsto t_x, y \mapsto t_y, z \mapsto t_z \vdash y : \text{int}$
i $t_0 = t_z \rightarrow t_1, t = t_y \rightarrow t_0, t_1 = \text{int}$.

Aplicm regula (:VAR) $\Gamma \vdash x : \tau$ dac $\Gamma(x) = \tau$

$x \mapsto t_x, y \mapsto t_y, z \mapsto t_z \vdash y : t_y$ adevrat i, de mai sus $t_y = \text{int}$

$x \mapsto t_x, y \mapsto t_y, z \mapsto t_z \vdash z : t_z$ adevrat i, de mai sus, $t_1 = t_z$

$x \mapsto t_x, y \mapsto t_y, z \mapsto t_z \vdash x : t_x$ adevrat i, de mai sus, $t_x = \text{int}$

Exemplu

Finalizm

$\vdash \lambda x.\lambda y.\lambda z. \text{ if } y = 0 \text{ then } z \text{ else } x/y : t_x \rightarrow t \text{ dac}$
 $t_0 = t_z \rightarrow t_1, t = t_y \rightarrow t_0, t_1 = \text{int}, t_y = \text{int}, t_1 = t_z \text{ i } t_x = \text{int}.$

Rezolvăm constrângerile în obineam

$\vdash \lambda x.\lambda y.\lambda z. \text{ if } y = 0 \text{ then } z \text{ else } x/y : \text{int} \rightarrow \text{int} \rightarrow \text{int} \rightarrow \text{int}$

Relaia de asociere de tipuri în Prolog

Definim (recursiv) o relaie de forma $\text{type}(\text{Gamma}, E, T)$, unde

- ▶ Gamma este o list de perechi de forma (X, T) unde X este un identificador i T este o expresie de tip cu variabile
- ▶ E este o λ -expresie scris cu sintaxa descris mai sus
- ▶ T este o expresie de tip cu variabile

Sintaxa limbajului LAMBDA

BNF

```
e ::= x | n | true | false
    | e + e | e < e | not (e)
    | if e then e else e
    | λx.e | e e
    | let x = e in e
```

Verificarea sintaxei în Prolog

```
exp(Id) :- atom(Id).                % identifier
exp(Lit) :- Lit = true ; Lit = false ; integer(Lit).
exp(E1 + E2) :- exp(E1), exp(E2).    % same for any op
exp(if(E1, E2, E3)) :- exp(E1), exp(E2), exp(E3).
exp(Id -> Exp) :- atom(Id), exp(Exp). % lambda
exp(Exp1 $ Exp2) :- exp(Exp1), exp(Exp2). % application
exp(let(Id, Exp1, Exp2)) :- atom(Id), exp(Exp1), exp(Exp2).
```

Sintaxa tipurilor

BNF

$\tau ::= \text{int}$ [întregi]
| bool [valori de adevr]
| $\tau \rightarrow \tau$ [funcii]
| a [variabile de tip]

Verificarea sintaxei tipurilor în Prolog

```
is_type(X) :- variable(X).      % variabile
is_type(int).                   % intregi
is_type(bool).                  % valori de adevar
is_type(T1 -> T2) :-            % functii
    is_type(T1), is_type(T2).
```

Axiome

(:VAR) $\Gamma \vdash x : \tau \quad \text{dac } \Gamma(x) = \tau$
type(Gamma, X, T) :- atom(X), get(Gamma, X, T).

(:INT) $\Gamma \vdash n : \text{int} \quad \text{dac } n \hat{=} \text{intreg}$
type(_, I, int) :- integer(I).

(:BOOL) $\Gamma \vdash b : \text{bool} \quad \text{dac } b = \text{true} \text{ or } b = \text{false}$
type(_, true, bool).
type(_, false, bool).

Expresii

$$(\text{:IOP}) \quad \frac{\Gamma \vdash e_1 : \text{int} \quad \Gamma \vdash e_2 : \text{int}}{\Gamma \vdash e_1 \text{ o } e_2 : \text{int}} \quad \text{dac } o \in \{+, -, *, /\}$$

type(Gamma, E1 + E2, int) :-
 type(Gamma, E1, int), type(Gamma, E2, int).

$$(\text{:COP}) \quad \frac{\Gamma \vdash e_1 : \text{int} \quad \Gamma \vdash e_2 : \text{int}}{\Gamma \vdash e_1 \text{ o } e_2 : \text{bool}} \quad \text{dac } o \in \{\leq, \geq, <, >, =\}$$

type(Gamma, E1 < E2, bool) :-
 type(Gamma, E1, int), type(Gamma, E2, int).

$$(\text{:BOP}) \quad \frac{\Gamma \vdash e_1 : \text{bool} \quad \Gamma \vdash e_2 : \text{bool}}{\Gamma \vdash e_1 \text{ o } e_2 : \text{bool}} \quad \text{dac } o \in \{\text{and}, \text{or}\}$$

type(Gamma, and(E1, E2), bool) :-
 type(Gamma, E1, bool), type(Gamma, E2, bool).

Expresia condiional

$$(\text{::IF}) \quad \frac{\Gamma \vdash e_b : \text{bool} \quad \Gamma \vdash e_1 : \tau \quad \Gamma \vdash e_2 : \tau}{\Gamma \vdash \text{if } e_b \text{ then } e_1 \text{ else } e_2 : \tau}$$

```
type(Gamma, if(E, E1, E2), T) :-  
    type(Gamma, E, bool),  
    type(Gamma, E1, T),  
    type(Gamma, E2, T).
```


Fragmentul functional

$$(\text{:FN}) \quad \frac{\Gamma' \vdash e : \tau'}{\Gamma \vdash \text{fun}(x) \rightarrow e : \tau \rightarrow \tau'} \quad \text{dac } \Gamma' = \Gamma[x \mapsto \tau]$$

`type(Gamma, X -> E, TX -> TE) :-
 atom(X), set(Gamma, X, TX, GammaX), type(GammaX, E, TE).`

$$(\text{:APP}) \quad \frac{\Gamma \vdash e_1 : \tau' \rightarrow \tau \quad \Gamma \vdash e_2 : \tau'}{\Gamma \vdash e_1 e_2 : \tau}$$

`type(Gamma, E1 $ E2, T) :-
 type(Gamma, E, TE2 -> T), type(Gamma, E2, TE2).`

Tipurile variabile nu sunt suficiente

Tipurile variabile sunt destul de flexibile

- ▶ $\vdash \lambda x.x : t \rightarrow t$ pentru orice t
- ▶ $\vdash \text{if } (\lambda x.x) \text{ true then } (\lambda x.x) \text{ 3 else 4 :int}$

Tipurile variabile nu sunt suficiente

Tipurile variabile sunt destul de flexibile

- ▶ $\vdash \lambda x.x : t \rightarrow t$ pentru orice t
- ▶ $\vdash \text{if } (\lambda x.x) \text{ true then } (\lambda x.x) \ 3 \text{ else } 4 : \text{int}$

Dar tipul unei expresii este fixat:

$\nvdash (\lambda id.\text{if } id \text{ true then } id \ 3 \text{ else } 4)(\lambda x.x) : \text{int}$

Tipurile variabile nu sunt suficiente

Tipurile variabile sunt destul de flexibile

- ▶ $\vdash \lambda x.x : t \rightarrow t$ pentru orice t
- ▶ $\vdash \text{if } (\lambda x.x) \text{ true then } (\lambda x.x) \ 3 \text{ else } 4 : \text{int}$

Dar tipul unei expresii este fixat:

$\nvdash (\lambda id.\text{if } id \text{ true then } id \ 3 \text{ else } 4)(\lambda x.x) : \text{int}$

Soluie

Pentru funcțiile cu nume, am vrea să fie ca și cum am calcula mereu tipul

$\vdash \text{let } id = (\lambda x.x) \text{ in } \text{if } id \text{ true then } id \ 3 \text{ else } 4 : \text{int}$

Operațional: redenumim variabilele de tip când instaniem numele funcției

Scheme de tipuri

- ▶ Numim schem de tipuri o expresie de forma $\langle \tau \rangle$, unde τ este e un expresie tip cu variabile
- ▶ variabilele dintr-o schem nu pot fi constrânse e ca i cum ar fi cuantificate universal
- ▶ O schem poate fi concretizat la un tip obinuit substituindu-i fiecare variabil cu orice tip (poate fi i variabil)
 - ▶ Pentru orice substituie θ de la variabile de tip la tipuri cu variabile

Reguli pentru scheme

$$(\text{:LET}) \quad \frac{\Gamma \vdash e_1 : \tau_1 \quad \Gamma_1 \vdash e_2 : \tau}{\Gamma \vdash \text{let } x = e_1 \text{ in } e_2 : \tau} \quad \text{dac } \Gamma_1 = \Gamma[\langle \tau_1 \rangle / x]$$

Reguli pentru scheme

$$(\text{:LET}) \quad \frac{\Gamma \vdash e_1 : \tau_1 \quad \Gamma_1 \vdash e_2 : \tau}{\Gamma \vdash \text{let } x = e_1 \text{ in } e_2 : \tau} \quad \text{dac } \Gamma_1 = \Gamma[\langle \tau_1 \rangle / x]$$

```
type(Gamma, let(X, E1, E2), T) :-  
    type(Gamma, E1, T1),  
    copy_term(T1, FreshT1),    % redenumeste variabilele  
                                % ca sa nu poata fi constranse  
    set(Gamma, X, scheme(FreshT1), GammaX),  
    type(GammaX, E2, T).
```

Reguli pentru scheme

$$(\text{:LET}) \quad \frac{\Gamma \vdash e_1 : \tau_1 \quad \Gamma_1 \vdash e_2 : \tau}{\Gamma \vdash \text{let } x = e_1 \text{ in } e_2 : \tau} \quad \text{dac } \Gamma_1 = \Gamma[\langle \tau_1 \rangle / x]$$

```
type(Gamma, let(X, E1, E2), T) :-  
    type(Gamma, E1, T1),  
    copy_term(T1, FreshT1),      % redenumeste variabilele  
                                % ca sa nu poata fi constranse  
    set(Gamma, X, scheme(FreshT1), GammaX),  
    type(GammaX, E2, T).
```

$$(\text{:SCH}) \quad \Gamma \vdash x : \tau' \quad \text{dac } \Gamma(x) = \langle \tau \rangle \wedge \tau' = \theta(\tau)$$

```
type(Gamma, X, T) :-  
    atom(X), get(Gamma, X, T), is_type(T), !.  
type(Gamma, X, T) :-  
    atom(X), get(Gamma, X, scheme(TX)),  
    copy_term(T1, T).           % redenumeste variabilele  
                                % ca sa poata fi constranse
```


Pe sptmâna viitoare!